

**BRØNNØY
KOMMUNE**

TILTAKSSTRATEGI 2024 - 2027

MILJØPROGRAM FOR LANDBRUKET I BRØNNØY KOMMUNE

Strategi for kulturlandskap og miljø i Brønnøy kommune. Målet er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift

Sist rullert i november 2023

Innhold

1.	FORORD	3
2.	ADMINISTRATIVE FORHOLD:	4
	2.1 Overordnede føringer:	4
	2.2 Nasjonalt miljøprogram 2023-2026	4
	2.3 Regionalt miljøprogram for Nordland (RMP) 2023 - 2026.....	4
	2.4 Varighet	5
	2.5 Frister:	5
	2.6 Søknadsprosess	5
	2.7 Hvem kan søke	5
	2.8 Utbetaling av tilskudd	5
	2.9 Dokumentasjon som er nødvendig for ulike saker eller sakstyper:.....	6
3.	FORMÅL OG FAKTA OM BRØNNØY	7
	3.1 Formål:	7
	3.2 Brønnøy kommune, noen fakta	7
4.	UTFORDRINGER OG SMIL-STRATEGI 2024 – 2027	9
	4.1 Strategier	9
	4.2 Miljøtema 1 – Gjengroing av kulturlandskapet.....	10
	4.2.1 Gjengroing av kulturmark.....	10
	4.2.2 Tilrettelegging av beite og skjerming	11
	4.3 Miljøtema 2 - Kulturminner og gamle bygninger:	12
	4.3.1 Kulturminner	12
	4.3.2 Gamle og verneverdige bygninger:	13
	4.4 Miljøtema 3 - Erosjon, forurensning og jordhelse	14
	4.4.1 Vinderosjon	14
	4.4.2 Vannerosjon	14
	4.4.3 Forurensning:	15
	4.4.4 Husdyrgjødselhåndtering :	16
	4.4.5 Jordhelse	17
	4.5 Miljøtema 4 - Tilrettelegging for allmennheten.....	18
	4.5.1 Allmenn ferdsel i kulturmarka:.....	18
5.	KULTURLANDSKAP MED LOKAL VERDI (Fra 2018).....	19
	FORSKRIFT OM TILSKUDD TIL SPESIELLE MIJØTILTAK I JORDBRUKET	23

Forsidebilde: Aktivt jordbrukslandskap i Brønnøy kommune fotografert fra Ramtind.

1. FORORD

Dette er strategien for bruk av miljøvirkemidlene innen landbruket i Brønnøy. Prioriteringene i strategiene er utarbeidet i et samarbeid mellom Brønnøy bondelag, Velfjord bonde- og småbrukarlag, Landbrukslaget, Velfjord og Sømna skogeierlag og Brønnøy kommune. De er basert på historisk omsøkte tiltaksområder og utfordringene beskrevet i tiltaksdelen i kommunens landbruksplan.

Strategiene gjelder for perioden 2024-2027. Tiltaksstrategiene bygger ellers på Nasjonalt miljøprogram, Regionalt miljøprogram for landbruket i Nordland samt Brønnøy kommunes landbruksplan.

Sør-Helgeland landbrukskontor ble opprettet i 2023 og vil i løpet av februar 2024 komme opp i full bemanning. Vi ser at arbeidet med å rullere tiltaksstrategien er en god anledning til å knytte nærmere kontakt med næringsorganisasjonane i landbruket i Brønnøy.

Vi vil i 2024 ha full gjennomgang av planen med møter og innspill fra faglagene i landbruket. I samråd med leder i Plan- og Næringsutvalget i Brønnøy er det derfor bestemt at rulleringen nå i 2023 bare tar høyde for endringer i henhold til nye føringer fra sentralt hold.

Brønnøy 30. november 2023

Bodil Lundbakk.....

Bodil Lundbakk
Enhetsleder Sør-Helgeland landbrukskontor

Audhild B. Rande.....

Audhild Bang Rande
Leder Plan og Næringsutvalget i Brønnøy

Definisjoner: **SMIL-midler:** Midler til spesielle miljøtiltak i jordbruket.

NMSK-midler: Midler til nærings- og miljøtiltak i skogbruket.

2. ADMINISTRATIVE FORHOLD:

2.1 Overordnede føringer:

Tiltaksstrategien bygger på internasjonale, nasjonale, regionale og kommunale føringer med hovedvekt på dokumentene nedenfor :

- St-meld nr 11(2016-2017) Endring og utvikling – en fremtidsrettet jordbruksproduksjon.
- St-meld 40 (2020-2021) – Norges handlingsplan for å nå FN's bærekraftsmål innen 2030.
- Andre St-meld som nr 16-Nye mål for kulturmiljø og nr 18- Friluftsliv mfl.
- Helhetlig gjennomgang av miljøvirkemidler i jordbruks-politikken – rapport til jordbruksoppgjøret i 2015.
- Nasjonalt miljøprogram 2023-2026.
- Regionalt Miljøprogram for jordbruket i Nordland 2023 – 2026
- Kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel
- Forskrift og kommentarer til tilskudd til spesielle miljøtiltak.
- Regional plan for landbruket i Nordland 2018 - 2030

Både Nasjonalt miljøprogram og Regionalt miljøprogram har en del klare miljømål som skal nås gjennom bruk av ulike virkemidler. Ved utforming av tiltaksstrategien for Brønnøy er det tatt hensyn til at virkemidlene kommunen disponerer skal utfylle de sentrale virkemidlene for å nå de overordnede miljømålene.

2.2 Nasjonalt miljøprogram 2023-2026

Her er det valgt ut 5 overordnede nasjonale miljømål som jordbruket skal bidra til å nå:

1. Naturmangfold
2. Kulturminner og kulturmiljø
3. Friluftsliv
4. Forurensing
5. Klima

I tillegg er det allerede i forordet presisert at et viktig satsingsområde framover vil være tiltak for å redusere klimagassutslippene fra jordbruket. Jord og Jordhelse har også kommet inn som et eget tema.

2.3 Regionalt miljøprogram for Nordland (RMP) 2023 - 2026

I Regionalt miljøprogram for Nordland for perioden 2023 -2026 har fylket valgt ut de samme fem miljømålene som er definert i Nasjonalt miljøprogram.

Brønnøy kommune har i tiltaksstrategien spesifisert egne lokale miljømål basert på politiske føringer og lokale utfordringer. Her er føringene fra Nasjonalt miljøprogram og regionalt miljøprogram bakt inn i de lokale miljømålene.

2.4 Varighet

Tiltaksstrategien har et fireårig perspektiv. Som det står i forordet har vi ambisjoner om å ta full gjennomgang av strategien i løpet av 2024. Vi ser da fram til et konstruktivt samarbeide med faglagene i landbruket for i lag bidra til at vi kan utvikle landbruket i Brønnøy på en berekraftig og miljøvennlig måte. Rullert strategi vil derfor bli lagt fram til behandling i Plan- og næringsutvalget i løpet av høsten 2024.

2.5 Frister:

Søknadsfrist for søkere i Brønnøy kommune er 15. april. Søknader vil bli behandlet fortløpende utover året så lenge vi har midler. Gjennomføringsfrist er 3 år fra tilskuddet er innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist.

2.6 Søknadsprosess

Søknad om tilskudd fremmes gjennom Altinn på standard søknadsskjema, og stiles til Sør-Helgeland landbrukskontor. Behandling og vedtak i disse sakene er delegert til administrasjonen. Vedtak fattes i henhold til prioriteringer vedtatt av Driftsstyret II (Plan- og næringsutvalg fra høsten 2023). Alle vedtak refereres i Plan- og næringsutvalget.

- SMIL-potten kommunen tildeles, varier fra år til år. Disponible midler blir fordelt til omsøkte prosjekter etter skissert prioriteringsliste, samt «beste skjønn»
- Det gis ikke tilskudd til prosjekt og tiltak som allerede er påbegynt eller utført.

2.7 Hvem kan søke

Tilskudd kan innvilges foretak som oppfyller vilkårene i forskrift av 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjons-tilskudd og avløsertilskudd i jordbruket §§ 2 og 3 eller § 4. Tiltaket skal skje på en landbrukseiendom. Dersom søker ikke eier landbrukseiendommen må det foreligge tillatelse til tiltak fra eier. Eier som leier ut alt jordbruksarealet til et foretak som er berettiget produksjons-tilskudd kan også søke SMIL-midler. Søker må ha gjødselplan og journal over plantevernmidler, samt kart over eid og leid jordbruksareal som foretaket disponerer.

2.8 Utbetaling av tilskudd

Før kommunen kan an vise utbetaling, må det foreligge skriftlig anmodning om utbetaling fra søkeren. Minst 25% av tilskuddet holdes tilbake til prosjektet er avsluttet og ferdiggodkjent. Deler av tilskuddet til prosjekter/tiltak kan utbetales som forskudd. Søker må da dokumentere behov, progresjon mv.

2.9 Dokumentasjon som er nødvendig for ulike saker eller sakstyper:

1. Søker skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket/prosjektet.
2. Fotografier/tegninger, som viser arealer, bygninger, bygningsmiljøer og/eller objekter som det søkes tilskudd til
3. Dokumentasjon som viser status som for eksempel naturreservat, nasjonalpark, landskapsvernområde, biotopvernområde, område med midlertidig vern, fredede kulturminner og kulturmiljø
4. Dokumentasjon av kartlagt biologisk mangfold, som utvalgte naturtyper og prioriterte arter med ev. økologisk funksjonsområde etter naturmangfoldloven, naturtyper etter Miljødirektoratets håndbok 13, og trua arter iht. Norsk rødliste eller ev. andre kartlegginger av biologisk mangfold
5. For bygninger- kostnadsoverslag fra bygningskyndig, beskrivelse av bygning og eventuell bygningsskade, nåværende og framtidig bruk, samt eventuell omtale av verneverdi
6. I reindriftsområder- oversiktskart som viser reindriftens arealbruk i området
7. Skriftlig godkjenning/avtale fra landbrukseiendommens eier dersom det er en annen enn søker
8. Skriftlig avtale om gjennomføring av fellestiltak
9. Skriftlig avtale fra berørte naboer før igangsetting av tiltak
10. Vedtak fattet av kommunen kan påklages til fylkesmannen innen tre uker, jf. forvaltningsloven § 28 og 29. Klagen sendes kommunen som vurderer hvorvidt klagen tas til følge.

I § 6 tredje ledd står det at når tiltaket er gjennomført skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev, jf. rundskrivets kapittel 3.4.

3. FORMÅL OG FAKTA OM BRØNNØY

3.1 Formål:

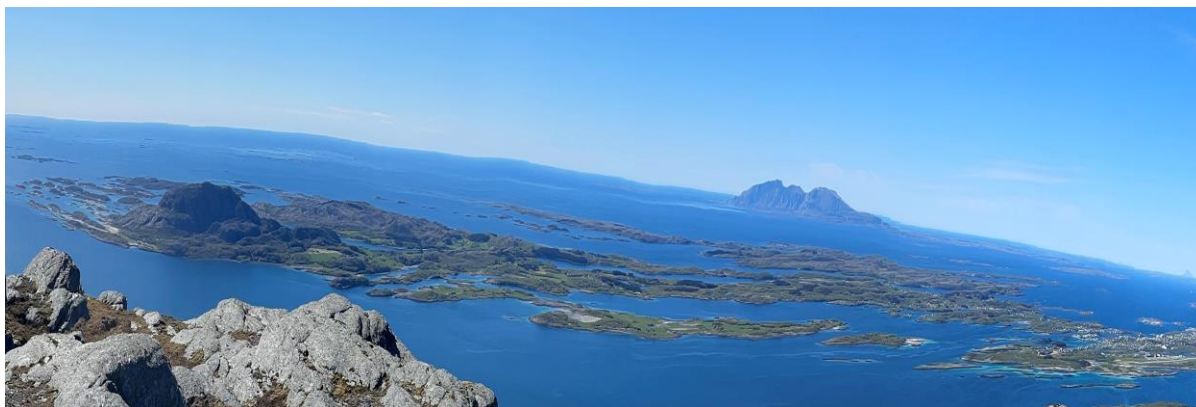
Formålet er å ivareta natur og kulturminneverdiene i kulturlandskapet til jordbruket, samt å redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Et viktig mål med ordningen er å få til en mer målrettet innsats med utgangspunkt i lokale behov, utfordringer og målsettinger.

I vurderingen av søknader om tilskudd gjennom de lokale tiltaksstrategiene vil søknader som kan ses i sammenheng med de regionale miljøvirkemidlene bli prioritert høyt. Det er viktig å se den totale miljøvirkemiddelbruken i sammenheng, for på den måten å styrke effekten av tiltakene, samtidig som dette vil kunne gi en mer rasjonell og bedre utnyttelse av begrensede økonomiske rammer.

Det vil også være et poeng å sette et større fokus på fellestiltak/områdetiltak. Gjennom slike initiativ vil det være mulig å oppnå større effekter pr bevilgede tilskuddsbeløp, samtidig som dette vil omfatte større arealer/tiltak og involvere flere grunneiere. Slike tiltak vil være effektive for å opprettholde en aktiv bruk av kulturlandskapet, og vil dessuten være med på å skape trivsel og bolyst i distriktene.

3.2 Brønnøy kommune, noen fakta

Brønnøy kommune har et landareal på 1046 km². Landbruksareal i aktiv drift teller 31 952 daa og gjør Brønnøy kommune til den nest største landbrukskommunen i fylket. Kommunen er oppdelt med hundrevis av øyer og holmer, samt lange fjorder. Dette gir 60 mil strandlinje, og vi kan med rette kalles en virkelig kystkommune.

Brønnøysund og Torghatten fotografert fra Trælnesshatten. Foto: Nils Nyborg

Brønnøy-navnet har gjennom århundrer vært knyttet til den kirkelige og rettslige ordning i vårt distrikt. Navnets første ledd skal komme av det norrøne/gammelnorske «brunnr», som betyr «oppkomme» eller «kilde». Navnets andre ledd «øy» stammer fra den tid da Brønnøy var ei virkelig øy. Folketallet har vokst jevnt den siste 10 års perioden, og er nå nær 8 000 innbyggere. Kommunesenteret er byen Brønnøysund, med ca. 5 000 innbyggere.

Med 1046 km² er ikke kommunen blant de største, men kan til gjengjeld vise frem en rik og variert natur, fra øyriktet i vest via frodige bygder og skogdaler til høgfjellet i øst. Fra ytterste skjær i vest, til Tosenfjellet i øst er det mer enn 100 km. Sommeren 2009 ble en stor del av dette arealet vernet gjennom etableringen av *Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmidavje*. I tillegg har vi vårt mest kjente landemerke; det berømte fjellet Torghatten, som ligger like sørvest om Brønnøysund.

Torghatten

Landbruket i Brønnøy er allsidig, og kommunen er en av de største landbrukskommunene i fylket. I følge tall fra Statens landbruksforvaltning søker 105 aktive foretak om produksjonstilskudd. 76% av jordbruksarealet i Brønnøy brukes til grovfør produksjon.

4. UTFORDRINGER OG SMIL-STRATEGI 2024 – 2027

4.1 Strategier

Miljøtema	Utfordring	Strategi- SMIL tilskudd
1.	Gjengroing kulturmark og behov for beite-tilrettelegging: A. Gjengrodd kulturmark B. Manglende gjerde mellom inn og utmark, samt ryddeprosjekt (A) Evt. Behov for skjermingsgjerder, for å verne inmark fra vilt.	A. Rydding og beiting: Kr.1000 pr daa. Inntil 30 daa pr foretak B. Etablere gjerder: Max 50 av gjerdekostnader.
2.	Forfall kulturminner: A. Fornminner, synlig i markoverflate og er/skal reg.i askeladden.ra.no B. Forfall gamle hus, steingjerder o.a	A. Rydde og evt.beite: inntil 70% av kostnadsoverslag B. Rest. (hus utvendig) Inntil 35% av kostandsoverslag, max.kr. 80 000 <u>Næringsretta prosjekt vil bli prioritert</u>
3	Erosjon, forurensing og jordhelse: A. Vinderosjon B. Vannerosjon C. Forurensning D. Jordhelse	Fellestiltak prioriteres! A. Le og klimaplanting, samt skjerming: max kr.10 000 pr tiltak B. Hydrologiske tiltak, bekk og elveløp: inntil 70% av kostnadsoverslag, max kr. 50 000 C. Lagringsplass til rundballer: inntil 35% av kostnadsoverslag, max kr.50 000 D. Jordhelsetiltak: max kr 40.000 og inntil 50% av kostnadsoverslag
4	Behov for allmenn tilkomst (gjerder, porter,klyv, stier, bruer, gapahuk, benker, merking, skilting o.a.	Fellestiltak prioriteres! Tilretteleggingstiltak: Inntil 70% av kostnadsoverslag, max kr 50 000

4.2 Mijøtema 1 – Gjengroing av kulturlandskapet

4.2.1 Gjengroing av kulturmark

Utfordringer:

Kulturlandskapet i Norge har det siste århundre forandret seg betydelig, og et av de største problemene er at det gror igjen, fordi bruken er opphørt eller redusert. Klimaendringene påskynder også denne prosessen og flere fremmede arter får muligheten til å spre seg. Mange arter og kulturbetingede naturtyper står i fare for å forsvinne når kulturlandskapet blir dekt av skog. Gjengroing er en stor utfordring også for Brønnøy. Det er derfor viktig å fokusere på kulturlandskapet for å redusere problemet.

Rydding og beiting er et effektivt tiltak for å hindre gjengroing. Rydding av skog/kratt må til får å få tilført mer sollys ned til bakkenivå, som igjen vil fremme et frodig grasdekk. Rydding av arealet gjør det enklere for bruket å stelle området samtidig som bufe vil få lettere tilgang.

Beitedyra er de viktigste landskapspleierne våre. Landbruksdrift basert på beitedyr produserer ikke bare mat og arbeidsplasser, men er og helt avgjørende for å opprettholde et åpent og velstelt landskap. Innmarka blir stelt og slått- kulturmarka blir rydda og beita. Beitedyra holder vegetasjon og stier i fjell og utmark åpne, og er viktige med tanke på friluftsjnteresser og våre muligheter til å benytte kulturlandskapet som turterreng.

Mange «rødlista» plante-, og insekt og fuglearter er og helt avhengige av landskapet blir ivaretatt, for at de skal kunne eksistere. Vi slår fast at beitende husdyr er svært viktige for å opprettholde et biologisk mangfold. Den neste årene er styrking og utvikling av beitedriften et viktig tiltak for å ta tak i disse utfordringene.

Tiltak:

Brønnøy kommune sin strategi for å hindre gjengroing, er å bevilge tilskudd av inntil kr.1000 pr daa for rydding av gjengrode områder. Det vil kunne gis tilskudd inntil 30 daa pr søker pr år. Det forutsettes da at området blir aktivt beitet i 10 år etter at tilskuddet er innvilget.

4.2.2 Tilrettelegging av beite og skjerming

Utfordring:

Aktiv beitedrift forutsetter bruk av gjerder for rasjonell gjennomføring. En del gårdsbruk i Brønnøy mangler gjerde som skiller innmark og utmark, dette er gjerne et resultat av at beitedrift ikke har skjedd over en årrekke. Enkelte gårdsbruk er plaget av tiltakende besøk av vilt på innmark, noe som forringer avling. Oppføring av gjerde kan bidra til at problemet reduseres. Vilråene er de samme som oppføring av permanente gjerder.

Tiltak:

Det ytes tilskudd til oppsett av permanente gjerder som skiller mellom inn og utmark, for inngjerding av SMIL-ryddet beitearealer i utmark, samt skjermingstiltak mot skadevilt. Permanente gjerder forstås som bruk av impregnerte gjerdepåler, påmonterte galvaniserte gjerdenetting, eller min. to wirestrenger. Det oppfordres til at gjerdestråd tas ned om vinteren av hensyn til vilt o.a.

Det ytes tilskudd til oppsett av permanente gjerder, inntil 50% av gjerdeknstnader. Det forutsettes at gjerde vedlikeholdes i minst 10 år etter at gjerde er satt opp, dette dekkes av gårdbruker.

4.3 Miljøtema 2 - Kulturminner og gamle bygninger:

4.3.1 Kulturminner

Utfordring:

I Brønnøy kommune er det mange kulturminner og kulturmiljøer. Det er spor etter aktivitet etter mennesker, fra uminnelige tider. Eksempler kan være både gravhauger og fangsgroper fra ulike tidsaldere. Videre finnes rester etter tidligere landbruksdrift med gamle hus og fjøstuffer, sommerfjøs, kvernhus, naust, utløer m.m. Det er viktig at slike tas vare på som en kilde til kunnskap, grunnlag for opplevelse og som bruksressurs. Et problem for kulturminnene i kommunen er gjengroing. Kulturminner som ikke lenger er synlige mister sin verdi som element og forteller i landskapet. Kulturminner som er overgrodd og blir liggende under markoverflaten, er særlige utsatte for ødeleggelse i forbindelse med landbruksdrift.

Tiltak:

Tegninger av: Ragnvald Grjotheim

Steinalderboplass ved Torghatten.

Kilde: Brønnøy kommunes kulturminneplan

Brønnøy kommune sin strategi for å bevare kulturminner og kulturmiljø er å bevilge midler til skjøtsel, synliggjøring og evt. restaurering. Det kreves vedlikehold i 10 år etter at tilskuddet er innvilget, samt at de eldste kulturminnene som automatisk er fredet, behandles i samråd med kulturminnemyndighetene. Det gis ikke støtte til fjerning av kulturminner. Forninner som er/ skal registreres i askeladden.ra.no, prioriteres.

Tilskudd kan innvilges med inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag.

4.3.2 Gamle og verneverdige bygninger:

Utfordring

Det står mange verneverdige hus i kommunen. En del av disse er i dårlig forfatning. Skal man bevare den lokalhistoriske verdien de representerer, må de tas vare på. Dette gjelder både driftsbygninger og våningshus som ikke lenger har noen funksjon i drifta på gården. Vi ser behov for å snu en utvikling, der kulturminner fjernes jevnt og trutt, med resultat at kulturarv og særpreg går tapt. Gamle bygg representerer kulturhistorie og byggeskikk. Disse «landmerkene» setter også et eget preg på kulturlandskapet og egenarten vår.

Det er en forutsetning at restaurering i størst mulig grad følger disse prinsippene:

- Bevare kulturminnets opprinnelige elementer eller kulturmiljøets egenart og helhet, ved å foreta så lite forandringer som mulig.
- Reparasjoner framfor hel utskiftning, der dette er mulig og økonomisk forsvarlig.
- Bruke tradisjonelle materialer, håndverksteknikker og farger som tidligere har vært brukt på kulturminnet.
- Søker må ha en konkret plan for bruken av bygningen etter restaurering -næringsretta tiltak vil bli prioritert.

Tiltak:

Brønnøy kommune sin strategi for å bevare verneverdige bygninger er å bevilge midler til restaurering. Tilskudd avgrenses til nødvendig grunnarbeid, utbedring av bærende konstruksjoner, samt utvendig restaurering av hus. Det gis ikke tilskudd til rivning av bygninger.

Det kan innvilges tilskudd inntil 35% av kostnadsoverslag, max kr 80 000 pr prosjekt.

4.4 Miljøtema 3 - Erosjon, forurensning og jordhelse

4.4.1 Vinderosjon

Utfordring:

Store deler av Brønnøy ligger ved havet. Dette gir et hardt klima hvor vinden får godt tak i landskapet. Vindslit gir senket temperatur og stress av plantene, og medfører reduserte avlinger. Matjorda er også utsatt for å blåse bort, i de årene det er åpenåker og jorda er tørr. Leplanting vil kunne være med på å redusere problemene med vinderosjon i ytre Brønnøy. Leplanting reduserer vindhastigheten, gir bedre vekstforhold, og mindre vinderosjon fra dyrka jord.

Tiltak:

Brønnøy kommune sin strategi for å hindre vinderosjon er å bevilge midler til le- og klimaplanting. Planting av leskjerm er også aktuelt for å skjerme f.eks rundballelagerplass, eller andre aktuelle objekter, fra innsyn.

Det kan innvilges inntil kr.10 000 pr tiltak.

4.4.2 Vannerosjon

Utfordring:

Flere steder i kommunen renner elver og bekker gjennom jordbruksområder med lett eroderbar jord, og kan raskt grave ut mye av matjorda. Dette bidrar til forurensning av bekk og vassdrag, og tapper gårdsbruket fordyrebare ressurser. Her kan det være aktuelt med ulike tiltak, enkeltvis, eller flere tiltak satt i sammenheng. Ulike metoder kan være:

- å plante urter i bratte skråninger med formål å armere og stabilisere jordmasser.
- steinsetting av bekkeløp u utsatte parti.
- steinsetting evt. bruk av betong eller betongrør ved krysningspunkt.
- oppbygging av terskler for å «temme» vannfall for energi.
- oppbygging av elveterskler og rensedammer.
- Vegetasjonssoner langs vannveier, anlegg av terrasser og voller. Avskjæringsgrøfter og grasdekte vannveier
- Kummer til overflatevann i forsengkninger

Tiltak:

Alle tiltak som reduserer faren for vannerosjon og forurensning, eller som skaper et mer positivt kulturlandskap kan støttes, dersom det er nødvendige tiltak utover det som forventes av en vanlig landbruksdrift. Vår strategi for å begrense erosjon, er å bidra til hydrotekniske tiltak, i og ved elver og bekker. Normal drenering og grøfteanlegg for dyrkamark, støttes ikke.

Det kan innvilges tilskudd på inntil 70% av kostnadsoverslag, max kr.50 000.

4.4.3 Forurensing:

Utfordring:

Bruk av rundballer som lagringsform av gras, har i seinere år fått større omfang også i Brønnøy. Denne lagringsformen har også sine utfordringer, vi nevner kort:

- Fare for avrenning av pressaft
- Konsentrert kjøring på lite areal gir økte kjøreskader
- Risiko for hjortevilt og viltaktivitet kan punktere rundballer og forringe førkvaliteten
- Rundballer lokalisert nært vei kan medføre konflikt for hjortevilt og trafikk m.m. viltkollisjoner skjer erfaringsmessig nær eller på plasser der viltet beiter.

Arrondering og landskapsforming er svært forskjellig fra bruk til bruk. Forutsetningen og utfordringene for å oppnå en stabil og ordna lagerplass, er dermed også svært forskjellige. Dette aktualiserer behov for tiltak, for å oppnå bedre ordnet og tilrettelagte plasser, for lagring av rundballer.

Tiltak:

Brønnøy kommune ser behov for å bidra til tiltak som kan trygge, og gi stabil lagersituasjonen av rundballer. Dette for å ivareta bonden, så vel som for miljø og samfunn. Det kan gis støtte til opparbeidelse av rundballeplasser for rundballer samt tilrettelegging for kompostering av organisk avfall. Områder som benyttes til dette må ikke ligge tett på vei eller vassdrag, og helst være lokalisert til et godt drenert areal. Lagerområdet må heller ikke være til vesentlig sjenanse for andre.

Det kan innvilges inntil 35% av kostnadsoverslag, max kr.50 000.

4.4.4 Husdyrgjødselhåndtering :

Utvida lagerkapasitet for husdyrgjødsel vil være ei god investering både av hensyn til økonomi, agronomi, forurensning og klima. Stor lagringskapasitet for husdyrgjødsel gir god klimaeffekt. Store klimagevinsten med helårlig gjødsellager er at man begrenser innkjøpet av kunstgjødsel Reduserer belastningen på miljøet.

Det blir også mindre avrenning og utvasking av gjødsel når den benyttes i vekstsesongen. Slipper en å kjøre ut verdifull gjødsel om høsten og pløye ned. I tillegg slipper en å kjøre utpå med møkkvogna alt for tidlig om våren, mindre jordpakking.

Tiltak:

Brønnøy kommune vil med denne ordningen gi støtte til bygging av større gjødsellager som fellestiltak. En vil få utnyttet gjødselverdien bedre og kan dermed kutte ned på bruken av kunstgjødsel, og det er klimasmart. En annen fordel er frigjort tid både om høsten og om våren som kan bruke på annet arbeid på gården.

Samarbeid mellom foretak om lagring av gjødsellagring er viktig. Økende dyretall uten tilstrekkelig kapasitetsøkning av husdyrgjødsel og evt. endring av regelverk vil føre til utfordringer.

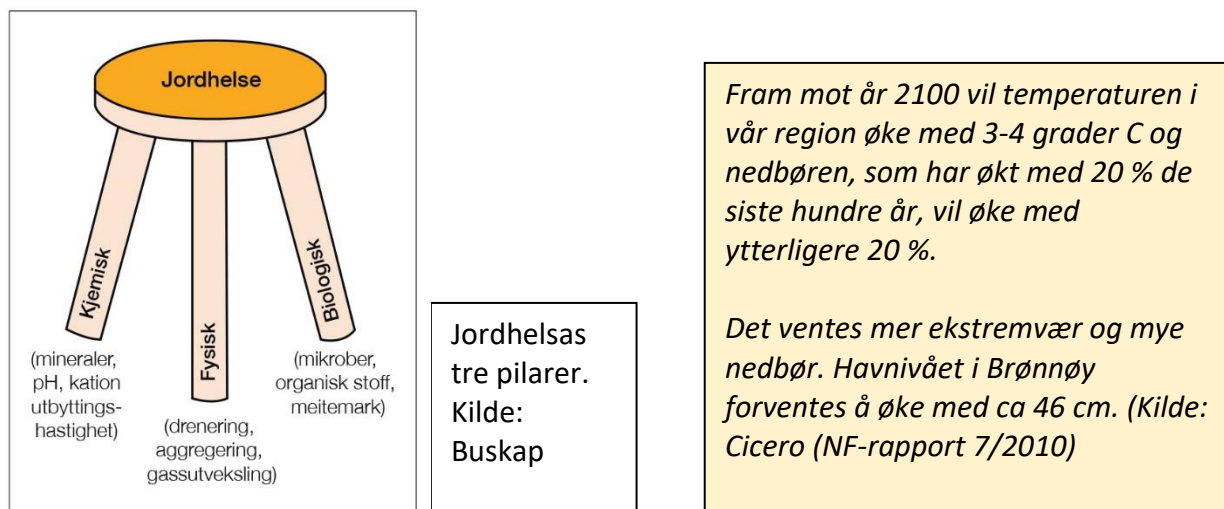
Det kan innvilges inntil 35% av kostnadsoverslag, max kr.100 000.

4.4.5 Jordhelse

God jordhelse betyr at jordas fysiske, kjemiske og biologiske komponenter fungerer godt sammen. Livet i jorda, mengden med organisk materiale og jordstruktur påvirker jordas vannusholdning, karbonlagring og utslipp av klimagass.

Tiltak som reduserer tap, bygger opp moldinnhold og gir økt mangfold i jordbiologien kan ha en positiv effekt på jordas motstandsdyktighet mot kraftig nedbør og tørke. Det styrker også jordas evne til å lagre karbon.

Tiltak

Utprøving av tiltak som bedrer jordhelsen kan støttes. Det kan være utbedring av pakkeskader, tilføring av biokull og andre tiltak. Det er en forutsetning at erfaringer fra tiltaket formidles til andre brukere i regionen, f.eks. gjennom fagdager eller rapporter i regi av NLR.

Det kan innvilges inntil 50% av kostnadsoverslag og max kr 40.000,-.

4.5 Miljøtema 4 - Tilrettelegging for allmennheten

4.5.1 Allmenn ferdsel i kulturmarka:

Utfordring-

Folket som bor på Helgeland er glad i sin natur og er ivrige brukere av denne. Landbruket forvalter store deler av denne naturen. Skal man komme seg ut i naturen er man i mange tilfeller avhengig av å ferdes i landbrukets kulturlandskap og utmark, forvaltet av landbruket.

«Allemannsretten» tilsier at allmennheten fritt kan benytte utmark til turformål, likevel fungerer dette fenomenet kanskje best, når brukere og grunneier har en felles forståelse av hvordan naturen bør benyttes, og her ligger en vesentlig utfordring. Ved ferdsel i enkelte områder, kan det være hensiktsmessig at ferdsel og bruk skjer etter tilrettelagte stier, benytte klyv eller porter i gjerder osv. Tilrettelegging av kulturmark og utmark for bruk av allmennheten, anses ikke som naturlig del av gårdsdriften, og bør premieres med tilskudd.

Tiltak:

Brønnøy kommune sin strategi for å tilrettelegge utmarka for allmennheten er å bevilge midler til å få gjennomført :

- Merking, skilting, rydding/tilrettelegging av stier
- Oppsett av gapahuker og hvileplasser
- Oppsett av skilt med navn på det enkelte gårdsbruk, enten inne på tunet eller ved avkjørsel til bruket. På denne måten opprettholdes bevisstheten om de gamle gårdsnavnene og stoltheten over hjemplassen øker.
-

Dette er ingen uttømmende liste over tilskudds-berettiget tiltak. Alle forslag til tiltak med formål «tilrettelegging for allmennheten», vil bli vurdert.

Det kan innvilges inntil 35% av kostnadsoverslag, max kr.50 000.

5. KULTURLANDSKAP MED LOKAL VERDI (Fra 2018)

Gjennom ordningen med Regionalt miljøprogram i Nordland kan Brønnøy prioritere inntil 2 % av jordbruksarealet, dvs 630 daa, som «lokalt verdifulle jordbrukslandskap».

Dette skal gjøres i henhold til §§ 6,7 og 8 i forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket i Nordland.

Områdene kan bli rullert/byttet ut i løpet av planperioden.

Gnr/Bnr	Beliggenhet/ gårdnavn	Verdi	Størrelse ,daa
75/1	Hauan	Området ligger langs vei mot kapellet på Trælnes	19
75/6	Trælnes	Området ligger ved mye benyttet utfartsområde. Avkjøring og parkering for tursti for Trælnesfjellet. Viktig at arealet blir høstet og stelt.	27
75/16	Jarholmen	Jarholmen ligger på Trælnes. og ligger som ei lita halvøy i innseilingen til Berg. Et flott skue med landbruksdrift ned til fjæra. Gir et flott kulturlandkap med Torghatten i bakgrunn. Området er turistenes første møte med Brønnøy. Har verdi som opplevelsesområde for turister på gjennomreise sjøveis.	60
78/4	Vedal	Området ligger i tilknytning til mye brukt motorcross bane.	4
82/16	Vonheim	Området ligger i tilknytning til ridesenter brukt av allmennheten. Arealet ligger langs den mye trafikerte FV17.	10

84/4	Syltern	Området ligger i tilknytning til mye brukt turløype brukt av allmennheten.	5
90/14	Indre Hatten	Området ligger ved en campingplass og langs en tursti som går rundt Torghatten. Dette er kanskje det området i Brønnøy som har mest utfart. Det aktuelle arealet består av fulldyrka jord som er viktig å vedlikeholde på grunn av turiststrømmen.	20
90/15	Indre Hatten	Arealene er beite og slåtteland som ligger sørvest for Torghatten, og sees fra Torghatten-hullet. Det ligger også langs trasè som brukes under turløpet «Torghatten rundt»	9
90/109	Indre Hatten	Arealene er slåtteland som ligger i tilknytning til Torghatten feriesenter. Det er viktig at arealene stelles pga stor turiststrøm.	4
91/1	Ytre Torget	Skoleklasser bruker området på sensommer/høst til teltturer. Ellers i året er det stor trafikk av turfolk, både for overnatting og dagsturer. Området brukes som beite for storfè, mens en del av adkomsten skjer via fulldyrket mark.	20
91/7	Ytre Torget, Einvold	Et nydelig område med fint kulturlandskap. Er også med i registreringer over verdifulle kulturlandskap i Brønnøy. Gammel hagemark med biologisk mangfold. Et område med stor verdi som opplevelsesverdi.	14
91/14	Ytre Torget	Området som ligger i tilknytning til mye brukt friluftsområde (fjelltrimmen)	15

93/1	Toft	I tilknytning til næringshage på Toft. Det går i tillegg en tursti gjennom gården. Da er det viktig at landbruksarealene stelles. Det finnes mye godt beite på gården. Det er viktig at dette blir brukt.	31
104/226	Laukholmen	Nedlagt gårdsbruk som grenser til boligområde. Mye brukt turområde, med sin beliggenhet og størrelse er det svært viktig for næringen at arealene stelles.	8
104/853	Laukholmen	Ligger i tilknytning til lekeplass.	1
108/1	Tilrem markeds plass	Et område med historisk verdi med årlige arrangement. Mye besøkt ellers i året også. Fast beiting hever standarden på området betraktelig.	24
109/1	Moe	Beite ligger i tilknytning til naust som blir benyttet av skoleklasser i Brønnøy.	4
109/2	Moe	Arealet ligger i tilknytning til gårdsturisme.	4
114/1	Gåsheia	Et område mellom Brønnøysund og Velfjorden med stor friluftsfart hele året. I tillegg til innmarka stelles og høstes blir utmarka beitet av sau. Det er laget gjerder med grunder og overklyv for å ikke hindre utfart. Området ligger inntil FV 76 og har derfor verdi som opplevelsessområde for turister på gjennomreise.	25
121/1	Klimpen	En gård som ligger ca. 200 m.o.h, ca 2 km opp i fjellsiden fra FV 76 på Sæterlandet i Velfjorden. En av de få fjellgårdene vi har i regionen. Området er et viktig turområde for folk som skal gå på fjelltur. Området forteller en viktig kulturhistorie om tidligere tiders landbruksdrift. Kan ses som et fint bilde på lang avstand fra forskjellige fjelltopper i området.	40

146/2	Bru	Gården driver med grønn omsorg og har mye besøk i løpet av året.	12
157/1	Nerås	Arealet ligger langs turtrasè som brukes i forbindelse med Velfjord dagene i tillegg til som vanlig turløype. Et flott kulturlandskap som åpner og gir fint utsyn over Sausvatnet.	60
157/7	Nygaard	Arealene ligger langs turtrasè som brukes i forbindelse med Velfjord dagene i tillegg til som vanlig turløype. Et flott kulturlandskap som åpner og gir fint utsyn over Sausvatnet.	9
158/2	Øverås	Arealene ligger langs turtrasè som brukes i forbindelse med Velfjord dagene i tillegg til vanlig turløype. Et flott kulturlandskap som åpner og gir fint utsyn over Sausvatnet.	84
158/14	Heimdal	Arealene ligger langs turtrasè som brukes i forbindelse med Velfjord dagene i tillegg til vanlig turløype. Et flott kulturlandskap som åpner de velfjorske skoger og minner om bosetninger og jordbruksdrift, også litt unna allfarvei.	45
166/2	Strøm	På Strøm i Velfjorden er det etablert et bygdetun som er mye besøkt av turister og fastboende. Arealet ved veien nær tunet er delvis tungdrevet pga arrondering, med også godt beite. Opplevelsene ved besøk på tunet blir meir positivt ved at arealene rundt er velstelte	39

FORSKRIFT OM TILSKUDD TIL SPESIELLE MIJØTILTAK I JORDBRUKET

Dato	FOR-2004-02-04-448
Departement	Landbruks- og matdepartementet
Publisert	I 2004 hefte 4
Ikrafttredelse	04.02.2004
Sist endret	FOR-2020-12-21-3044 fra 01.01.2021
Endrer	FOR-1999-12-27-1531, FOR-2000-03-07-213, FOR-1999-02-26-273
Gjelder for	Norge
Hjemmel	LOV-1995-05-12-23-§3, LOV-1995-05-12-23-§18
Kunngjort	05.03.2004
Korttittel	Forskrift om spesielle miljøtiltak i jordbruket

Hjemmel: Fastsatt av Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) 4. februar 2004 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18.

Endret ved forskrifter 3 sep 2014 nr. 1144, 16 feb 2015 nr. 126, 17 feb 2015 nr. 132, 16 des 2016 nr. 1660, 26 okt 2018 nr. 1623, 20 des 2019 nr. 2139 (i kraft 1 jan 2020), 21 des 2020 nr. 3044 (i kraft 1 jan 2021).

§ 1. Formål

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Prosjektene og tiltakene skal prioriteres ut fra lokale målsettinger og strategier.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for prosjekter/tiltak på landbrukseiendommer jf. jordloven § 12, samt i områder vernet etter lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

0 Endret ved forskrift 17 feb 2015 nr. 132.

§ 3. Vilkår

Tilskudd kan innvilges foretak som oppfyller vilkårene i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4. Det må foreligge tillatelse fra landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak som nevnt i denne forskriftens § 4 og § 5. Tilskudd kan også innvilges eier av landbrukseiendom dersom det foregår en produksjon på landbrukseiendommen som oppfylle vilkårene for tilskudd etter forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om

produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.

Det kan ikke innvilges tilskudd til prosjekt eller tiltak på landbrukseiendommer som eies og drives av stat, fylke eller kommune med mindre tiltaket er et fellestiltak der en eller flere tilskuddsberettigede landbrukseiendommer er med.

Søker må oppfylle vilkår i [forskrift 1. juli 1999 nr. 791](#) om gjødslingsplanlegging. Det skal føres journal over plantevernmidler som brukes, med opplysninger om navn på plantevernmiddelet, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Søker må videre ha kart over jordbruksarealene foretaket til enhver tid disponerer, samt andre arealer som foretaket disponerer eller som er av betydning for eller som er påvirket av jordbruksdriften. Kulturminner, områder som er viktige for biologisk mangfold, arealer med risiko for tap av jord og næringsstoffer og andre forhold av miljømessig betydning skal være kartfestet og beskrevet.

Dersom arealene er leid bort må søker likevel kunne dokumentere at vilkårene i første og tredje ledd er oppfylt.

Det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjekt og tiltak. Frist for gjennomføring av prosjekt etter [§ 4](#) og tiltak etter [§ 5](#) er 3 år fra hvert tilskudd ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen, men ikke ut over 5 år fra tilskuddet ble innvilget. Dersom søknaden skyldes tørke i vekstsesongen 2018 skal kommunen innvilge forlenget gjennomføringsfrist med ett år.

- 0 Endret ved [forskrifter 16 feb 2015 nr. 126](#), [16 des 2016 nr. 1660](#) (i kraft 1 jan 2017), [26 okt 2018 nr. 1623](#), [20 des 2019 nr. 2139](#) (i kraft 1 jan 2020).

§ 4. Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Det kan innvilges tilskudd til prosjekter som leder fram til planer for konkrete tiltak som nevnt i [§ 5](#).

Tilskudd innvilges på grunnlag av godkjente kostnadsoverslag ved planlegging, organisering og prosjektarbeid.

Det ytes engangstilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag.

§ 5. Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak

Det kan innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som ivaretar natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet. Det kan også innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som bidrar til å hindre eller redusere forurensning eller risikoen for forurensning fra jordbruket.

Tilskudd innvilges på grunnlag av godkjente kostnadsoverslag for gjennomføring av tiltaket.

Det ytes engangstilskudd med inntil 70% av godkjent kostnadsoverslag. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold, kan det ytes tilskudd med inntil 100% av godkjent kostnadsoverslag.

§ 6. Søknad og dokumentasjon

Kommunen kan fastsette søknadsfrist.

Det skal benyttes søknadsskjema som er utarbeidet av Landbruksdirektoratet. Foretaket skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med prosjektet eller tiltaket.

Når prosjektet eller tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaksbrev.

- 0 Endret ved [forskrifter 3 sep 2014 nr. 1144](#), [16 feb 2015 nr. 126](#).

§ 7. Utbetaling

Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 25% av tilskuddet holdes

tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent.

§ 8.Administrasjon, klage og dispensasjon

Vedtak om tildeling av tilskudd etter denne forskriften fattes av kommunen.

Kommunen skal fastsette overordnede retningslinjer for prioritering av søknader. Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med statsforvalteren og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til statsforvalteren etter reglene i [lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker \(forvaltningsloven\) kap. VI](#).

Statsforvalteren kan i særlige tilfeller dispensere fra reglene i denne forskriften.

0 Endret ved [forskrifter 16 feb 2015 nr. 126, 21 des 2020 nr. 3044](#) (i kraft 1 jan 2021).

§ 9.Opplyningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren, Landbruksdirektoratet eller Riksrevisjonen finner nødvendig for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

0 Endret ved [forskrifter 3 sep 2014 nr. 1144, 16 feb 2015 nr. 126, 21 des 2020 nr. 3044](#) (i kraft 1 jan 2021).

§ 10.Omgjøring, tilbakebetaling og motregning

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet. Kravet kan motregnes i tilskudd som utspringer av mottakerens landbruksvirksomhet. Dersom tilbakebetaling ikke skjer innen den frist som blir gitt, kan det kreves forsinkelsesrenter i tillegg, jf. [lov 17. desember 1976 nr. 100](#) om renter ved forsinket betaling m.v.

§ 11.Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Fra samme dato oppheves forskrift 1. januar 2000 nr. 1531 om investeringsstøtte til miljøtiltak, forskrift 7. mars 2000 nr. 213 om tilskudd til miljørettet omlegging av kornområder og [forskrift 26. februar 1999 nr. 273](#) om tilskudd til spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap med freda og verneverdige bygninger.

